

וקראת לשבת עיונג

אלון מרני בפאכע באקציע וואס ווארט פלאנען

גליון מס' 700

פרשת קורח

כ"ח בסיון התשפ"ג

טל': 054-8457834 | לקבלת העלון בדוא"ל: alon102010@gmail.com

לע"נ שאול בן סליבה ע"ה | לע"נ שלמה יחיאל בן שבה ע"ה | לע"נ יצחק בן מישה אסתר ע"ה | לע"נ שמעון בן חביבה ע"ה | לע"נ רחל שנהיה בת מנוחה ע"ה

לע"נ מרן הגאון ר' שלום בן תופחה זצוק"ל, מרן הגאון ר' ירחמיאל גרשון בן מרים זצוק"ל והגאון ר' שמעון בן חביבה זצוק"ל

לאורו נלך

קווים מדמותו המופלאה של מרן מלכא, רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

סיפר הגר"ד יוסף שליט"א: כושר ריכוז בלתי מצוי היה למרן זצ"ל, בשעה שהיה יושב ולומד - לא ראה, לא שמע ולא ידע דבר מכל הסובב אותו, ולא היה בעולמו אלא ארבע אמות של תורה והלכה.

בהיותו קרוב לגבורות, תקף אותו כאב בטן חזק ביותר, הבהלנו אותו לבית החולים, הוא נבדק ביסודיות ולבסוף הודיעו הרופאים כי מצאו את מקור הבעיה, ולצורך פתרונה יש לעשות טיפול כרווגי כלשהו. בדרך כלל נעשה טיפול כזה בהרדמה כללית, אלא בשל גילו המופלג והחולשה הגופנית שממנה סבל, העניין ימשך זמן רב וסבלו יהיה הרבה יותר גדול.

התקיימו כמה התיעצויות, ובסופו של דבר המליצו הרופאים לעשות את הטיפול ללא הרדמה, אמנם מדובר בכאב נורא, אך משך הטיפול הוא למשך חצי שעה בערך, ועדיף לסבול חצי שעה מאשר לגרום את הסבל והשפעות הלואי של ההרדמה הכללית.

כשעדכנו אותנו מהרנו לגשת אליו כדי להודיע לו לקראת מה הוא הולך, העברתי לו דברים כהווייתם, ותגובתו היתה: "טוב, אם כך נגזר עלי, אני מקבל זאת באהבה. רק תביאו לי מסכת בבא בתרא. אני עסוק בה כעת, אנסה ללמוד תוך כדי טיפול. הרופאים הורו לנו לצאת מן החדר ולהמתין בחוץ. הם מצאו לנכון לומר שוב: "התכוננו נפשית לשמוע את צעקותיו. מדובר בכאב נורא. אל תבהלו! זה נורמאלי וטבעי, הטיפול באמת כואב".

קשה היה לנו לשמוע את הדברים, אבל לא נותר לנו לעשות דבר מלבד לצאת החוצה ולפתוח ספר תהלים. הדקות חלפו באיטיות, מתוך החדר נשמעו כל מיני דיבורים של רופאים, לא הצלחנו לזהות שום צעקה או גניחה של כאב. חלפה מעט יותר מחצי שעה. הרופאים פתחו את הדלת והודיעו הטיפול הסתיים, מיהרתי להכנס פנימה, ראיתי את מרן אבא שוכב ומעיין בגמרא, קראתי לו, וכשלא הגיב נענעתי את ידו. "אבא, איך אתה מרגיש?".

הוא נפנה אלי. "מה קורה פה? תאמר לרופאים שאני מחכה כבר כל כך הרבה זמן שיעשו את הטיפול!... טבעי ונורמאלי שיכאב - רק כשמדובר באנשים. ולא במלאכים..."

בפתח הגליון

ברכה"ג שלום מאיר ואלק שלום"א

איך מסתבכים?!

איך אנשים מסתבכים. ואנשים פיקחים, נבונים, שקולים. מאבדים את עולמם, והמשפחה סובלת כל כך, והחברה מוקיעה. חברים נעלמים, תמונתם מתנוססת בעיתונים, כבר היו מעדיפים להיות כקורח, להיבלע חיים. ואתה שומע ורואה ותמה: איך נפלו כך, אנשים חכמים כל כך. היינו משאירים זאת לפסיכולוג או לקרימנולוג. הבעיה היא שהם אנשים כמוני וכמוך, וזה מפחיד. זה כבר נוגע אלינו. וכבר אמרו, שהחכם לומד מנסיונם של אחרים, בעוד שהטיפש אינו לומד אף לא מנסיונו שלו. אז איך מסתבכים אנשים? התשובה, כמו כל התשובות, כתובה בתורה. בפרשתנו. קורח הסתבך, וסיבך איתו מאתיים וחמישים איש, וכולם אבדו. איך העז קורח לצאת לכזו הרפתקה. האם לא ידע שאין לו סיכוי. האפשר למרוד במשה רבינו, שליח הבורא. שבהנף יד הביא חושך על מצרים, בקע ים והטביע בו את המצרים. שכאשר הרים ידו נוצח עמלק, וכאשר היכה במטוה הוציא מים מסלע. משה, שכאשר התאוננו עליו באו נחשים ושרפים ועשו שמות בעם עד שביקשו מחילה. אז איך יצא להרפתקה: "קורח, שפיקח היה, מה ראה לשתות זו?" והתשובה: "התקנא בנשיאותו של אליצפן". פעל פה דחף של קינאה. אחד משלושת הדחפים המוציאים את האדם מן העולם: "הקינאה, התאוה, והכבוד". וכשהם פועלים, השכל בהשעיה. יש ליקוי מאורות, ואין שאלות. מילא הוא, אבל איך השפיע על מאתיים וחמישים ראשי סנהדראות. "נשיאי עדה, קריאי מועד, אנשי שם"? התשובה: שכניו היו. נסחפו בדבריו, ובחלקלקות ליצנותו. וכבר הם קבוצה מגובשת, המזינה את התלהבותה ושועטת במגובש אל התהום. בלי בקרה עצמית ויכולת עצירה.

ועדיין זו תשובה חלקית בלבד: מידות ודחפים והשפעת חברה גורמים מכריעים הם, אבל מולם הלא ניצב תמרור אזהרה. הכתובת חרוטה על הקיר, והרי איש אינו אף להתאבד. כאן בא הגורם השלישי והמכריע: סמוך, לי זה לא יקרה. בסוף הכל יסתדר. לא תבוא ביקורת, לא יגלו את המעילה. יגלו ויטיחו. נשיג הלואות ונכסה. נזכה בלוטו. קפון, ותמצא למטה רשת ביטחון. או אמבולנס.

משה רבינו מציע, ומזהיר: "זאת עשו, קחו לכם מחתות, קורח וכל עדתו. ותנו בהם אש ושימו עליהן קטורת לפני ה', מחר. והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש". אדם אחד ניצל: אהרן. קורח חשב, כמובן, שהוא זה שייצג. וחבריו? הם לא עניינו אותו כל כך... אבל הם, מה חשבו? הם, איך הסתכנו. איך ניגשו להתמודדות בה הימרו על חייהם. כשהסיכוי (המפוקפק) הוא אחד חלקי מאתיים וחמישים וחמישה. פחות מרבע אחוז!

והם התייצבו, כולם, מלבד און בן פלט שאשתו הצילתו ברגע האחרון. מאתיים וחמישים נשיאים כבודים, חכמים ומוישובים בדעתם, התייצבו כאיש אחד לטכס מותם! הכיצד?! רבינו עובדיה מברטנורא זצ"ל מוצא את התשובה בדיוקו בדברי רש"י הקדוש: "מחתות, כלים שחותרים בהם גחלים, ויש להם ידות". מדוע הודיע כאן רש"י שיש למחתות ידות, ולא פירש כן במחתה שבמעשה המנורה. והתשובה מרעשה: אכן ידעו שהקטורת מסוכנת. ידעו שנדב ואביהוא נשרפו חיים בגינה. אבל אמרו לעצמם: לנו זה לא יקרה. כי למחתות שלנו ידות ארוכות. הן יחצו בינינו ובין הקטורת, והאש לא תגיע אלינו... טיפשי? אולי. אבל אנושי כל כך!

ההורים צריכים לפקוח עין על בניהם, לדעת עם מי הם מתרועעים, מי חבריהם. כיצד מבלים הם את שעות הפנאי. האין עליהם לפקח על הכנת השיעורים, ללמוד עימם כדי לעקוב אחר ידיעותיהם והבנתם. לעמוד בקשר עם המחנכים, לעודד ולדרבן ולהחליץ לעזרה בשעת הצורך. ורבים כל כך ההורים האומרים: סמוך. הילד נמצא בידיים טובות, בחינוך מעולה, בחברה טובה, ירום עימה, והכל יסתדר. ואכן, כך קורה. אך לא תמיד. וכשלא, זה אסון. ואז, כבר מאוחר... אך מדוע נכתבה פרשה זו בתורה, אם לא כדי שנפיק את ליקחה, ולא נהמר על היקר לנו מכל, על נפש ילדינו!

מטמונים מהפרשה

הגיגים ומעשיות

"ויקה קרח" (טו,א)

במדבר (במדבר רבה פרשה יח) מסופר כי קורח היה ממונה על אוצרותיו של פרעה מלך מצרים ומשם נטל את כל עושרו הרב. ודרשו חז"ל על קרח את הפסוק (ירמיהו יז): "עושה עושר ולא במשפט בחצי ימיו יעזבונו ובאחריתו יהיה נבל!"

יש להבין – שאל המגיד מדובנא – מדוע חז"ל אומרים עליו שעשה שלא כמשפט, והלא קרח אסף את כל עושרו מפרעה ומביתו ואם כן מה פשעו ומה חטאתו?

אלא – תירץ המגיד - משל למה הדבר דומה? ליהודי אחד שהיה בעל בית מזיגה. ביום השוק התאספו ובאו אל בית המזיגה הרבה גויים שיכורים ובקשו לשתות. מזג להם בעל הבית יי"ש ביד נדיבה. לפתע הבחין בעל הבית בגנב ששולח את ידו אל צרורותיהם של השיכורים ומבקש ליטול מהם את ממונם. התנפל בעל הבית על הגנב, תפסו בדש בגדו והוציאו מבית המזיגה בכח.

"ומדוע תתנשאו על קהל ה'" (טו,ג)

מדוע אתה מתנפל עלי? תמה הגנב – והרי לא נטלתי מורך דבר! שוטה שכמותך! השיב בעל בית המזיגה – אם אתה גונב מהם אתה גם גונב ממני, שהרי אם לא יהיה בכליהם כסף איך ישלמו לי על מה ששתו ונשתכרו? כן הוא גם הנמשל – אמר המגיד – כאשר נטל קרח את ממונו של פרעה, נמצא נוטל בעקיפין את ממונם של ישראל, שהרי הקדוש ברוך הוא הבטיח להם "ויצאו ברכוש גדול", ואם כן מה שנטל קרח מפרעה - גרע מביתך האם!

בזמנו של ה"חפץ חיים", היה בעיר וילנא בית חולים יחיד שהיה בבעלות גויים. מלבד בעיות של מזון כשר, היו מצויים שם תדיר אנשים מסייתים שניסו לשכנע את החולים האומללים להמיר את דתם בטענת כזב שעל ידי כך יתרפאו ממצלתם... החליט ה"חפץ חיים" שיש להקים בית חולים יהודי. לשם כך כינס את עשירי העיר וילנא והסביבה, וסיפר להם על המצב הנורא השורר בין כתלי בית החולים, המסכן את החולים היהודים בגוף ובנפש.

נענה אחד הנאספים ואמר: אני אתרום שבע מיטות לבית החולים החדש! ואני אתרום עשר מיטות! אמר אחר.

תוך כדי הדברים, נכנסו שני בחורי ישיבה אל האולם, ובקשו לשאול מה"חפץ חיים" שאלה דחופה. פנה ה"חפץ חיים" ויצא מן האולם כדי להשיב להם.

לאחר כמחצית השעה שב ה"חפץ חיים" אל הכינוס.

רבינו – תהא אחד העשירים – מדוע הרב עזב אותנו, והרי אני תרמתי שבע מיטות, וחברי תרם עשר מיטות, ואחרים תרמו אף יותר מזה! ואילו בחורי ישיבה הללו מה תרמו?...

בחורים אלה – השיב ה"חפץ חיים" – תרמו כל אחד מאה מיטות!... דעו לכם – הסביר ה"חפץ חיים" לנדיבים המופתעים – אתם תורמים מיטות עבור החולים, ואילו הם בתורתם מגינים על עם ישראל וגורמים להם שלא יחלו כלל...!

עולים במעלות

הגות, מחשבה ומוסר

עכברא דשיכב אדינרי

ותפתח הארץ את פיה ותבלע אתם ואת בתיכם ואת כל האדם אשר לקרח ואת כל הרכוש (טו, לו)

חז"ל דורשים את הפסוק במשלי (יח, ג): "ועשיר יענה עזות" על קורח, שבגלל עשרו הגדול, "הרשה לעצמו" לדבר בעזות, ולחלוק על משה רבנו, כך, בדרך כלל, טבעו של עשיר: לדבר בעזות. מי שאין לו כסף – בקשי מדבר... וגם את המעט שמדבר – הוא מדבר בהכנעה ובענוה, וכמו שאומר הפסוק (ס): "תתנונים ידבר רש".

קורח היה משבט לוי, ללויים לא היה חלק ונחלה כמו לכל יתר השבטים. מניין אפוא היה לקרח עושר גדול כל כך?

חז"ל (פסחים ק"ט ע"א) גילו לנו את הסוד: "שלוש מטמוניות הטמין יוסף במצרים. אחת נתגלה לקרח, ואחת נתגלה לאנטונינוס בן אסירוס, ואחת גנוזה לצדיקים לעתיד לבוא".

במדבר כתוב שמטמוניות אלו נמצאות עד עצם היום הזה בנמל יפו, ומלך המשיח עתיד להביאם, הים, מוסיף המדרש ואומר, מצווה עוד מששת ימי בראשית, לפלוט אותם! ומי יקח אותם?

הבה ונשמע היטב מה שכותב רבי אברהם אזולאי בספרו "חסד לאברהם": כשיבוא המשיח, כל יושבי ארץ ישראל יהפכו להיות רוחניים, כדוגמת אדם הראשון קודם החטא. הקב"ה יעשה לכל אחד מהם כנפים, איתם יוכל לשוט ברקיע ולראות את האבות הקדושים, את התנאים, את האמוראים ושאר צדיקי הדורות. אף אחד לא ישתוקק לגשמיות כשהוא יושב בישיבה של רבי שמעון בר יוחאי, או בישיבה של האבות הקדושים. לעומתם, אנשי חוץ לארץ ישארו גשמיים. הם ימשיכו להתעניין בבנקים ובהיי טק... אלא שהקנאה תבער בהם: 'מדוע יושבי ארץ ישראל זכו ונהפכו לרוחניים, זכו לכנפים ויכולים לשוט ברקיע, להכנס לפני ולפנים ולחזות בקדושה, ואלו אנחנו, שגם למדנו תורה, וקימנו מצוות, נשארו גשמיים?'

אז, יקח אותם מלך המשיח ליפו, ויורה לים לפלט את כל האוצרות, ויאמר להם: טלו כאוות נפשכם! תושבי חו"ל, שאהבת הממון עדין תישאר בליבם, יטענו ויאמרו: אנחנו רוצים גם ממון, אך גם כנפים... גם להנות מהכסף, וגם לטוס לביקור בגן עדן'...

על זה ישיב להם מלך המשיח: אי אפשר לשני הדברים שיתקיימו ביחד! בודדים ממש זכו לתורה וגדלה במקום אחד". רובא דרובא לא זוכים לשני שלחנות!

תושבי ארץ ישראל ויתרו על הממון, על הנוחיות, על העולם הזה, כדי לגור בארץ ישראל. ירו עליהם קאסאמים, קטישות, הם חוו פגועים, סבלו ממחבלים מתאבדים, והמשיכו לגור בארץ ישראל, בארץ אשר עיני ה' אלקים בה. ותרנו על הגשמיות, על הנוחיות – לכבוד השם יתברך! להם אכן מגיע להתנתק מהגשמיות ולהפך לרוחניים.

אבל תושבי חו"ל, שבחרו בחיי נוחות, בחיי עולם הזה, שפחדו לגור בארץ ישראל "בלי תנאים גשמיים מספקים" – הם ישארו גשמיים, גם כשיבוא מלך המשיח.

ביני לבני

הרה"ג פנחס ברייער שליט"א מח"ס "לגדל" על חינוך ילדים

פרשת קורח יפה נדרשת. מה לא נכתב על פרשה זו - על גנות המחלוקת ועונשה, עניין המהרהר אחר רבו כמהרהר אחר השכינה, ועוד ועוד. מה שמעניין הוא איך כל זה קרה? איך הצליח קורח לערער על מנהיגותו של משה?

מדובר הרי בדור שחוה את יציאת מצרים ראו את עשרת המכות, דור שראו איך משה רבנו קורע את הים, הם עמדו במעמד הר סיני וראו את משה ניגש אל הערפל אשר שם האלוקים, אז איך זה שאחרי שרואים וחיים בסביבת משה איש האלוקים יכול לבא משהו להסית אנשי שם ראשי סנהדריות נגד משה? איך?! מה גם שהטענה המרכזית הייתה 'מדוע תתנשאו על קהל ה' בדיוק את זה הציבור קונה?'

משה רבנו סמל הענווה 'עניו מכל אדם אשר על פני האדמה' איך מצליחים לשכנע ציבור גדול כל כך שדווקא משה רבנו הוא המתנשא?'

התשובה מופיעה בדברי רש"י על הפסוק 'ויקהל עליהם קרח' (טו, ט"ז) – אומר רש"י שכל אותה הלילה עמד קרח ושכנעם 'בדברי ליצנות כל הלילה ההוא', יש לנו

כאן את הנוסחה שכל שיטת השיעור של עדת קורח, והיא – ליצנות. בכוח של ליצנות אפשר לקחת איש אלוקים ולהפוך אותו לאחד שדואג רק למקורבים, אפשר לקחת אחד שהוא סמל הענווה ולהפוך אותו למתנשא. יש משהו עצום והרסני בליצנות.

כשאדם בא עם טענה שכלית יש מקום לדיון בדבריו יש אפשרות לקבל את הדברים או להתווכח איתם אפשר להסכים אפשר לחלוק. כך שהכוח שלהם מוגבל. לעומת זאת בליצנות יש כביש עוקף, ליצן אינו מתווכח עם עובדות, הוא גם לא מחכה לתשובות, הוא שם לב לאיזה ניואנס צדדי שאינו אומר כלום, הוא קלט איזה תנועה לא רציונאלית של דרשן או רב, ובכוח של ליצנות על ידי התמקדות באותה תנועה צדדית לבטל דברי אותו גדול ללא שום התייחסות לגוף הדברים. וזה מאד מוסכן!... כי כאן אין שום טענה נגדית, קצת צחוק וקצת קלות ראש וכל הערכים בטלים ומבוטלים, כך שאפשר להלביש אנשים עם טלית שכולה תכלת ולעשות צחוק ממעמד הר סיני וקריעת ים סוף למרות שאין שום ממש בטענה זו.

לא בחינם טבע בעל המיסלת ישרים' שליצנות אחת דוחה ריבוי גדול של תוכחה!... אדם הספוג בליצנות גורם ששום דבר רציני לא ייתפס בו. המשך בגיליון הבא א"ה